

ACC. N:R M. 14846: 1-5.

Landskap: *Dalsland* Upptecknare: *Anders Larsson, Högstator*
Härad: *Valbo* Berättare: " " "
Socken: *Rännelanda* Berättarens yrke: *Lantbr.*
Uppteckningsår: *1959* Född år *1890* i *Rännelanda*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

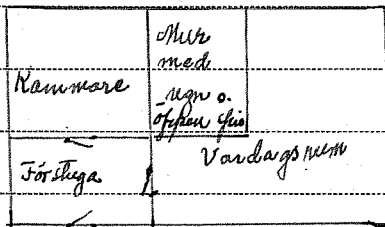
Sat och andra finrum. s. 1-5.
(skisser i sid. 1.)

LMF 112

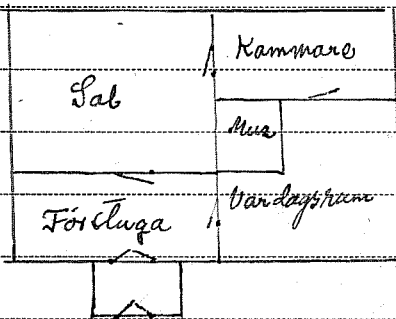
26/11-59

Sal - fönrum.

Bondgårdarnas bostäder här i orten intill 1870-talet
var allmänt indelade såhär:

Efter denna tid byggdes bostadshusen enligt nedan-
stående skiss. Kammare vid sidan om vardagsrummet.

Dessa kallades därför "dubbla" och rummet in-

nan för förstugan kallades "sal". Salen tillkom
alltså under senare delen av 1800-talet och nästan
alla bondstugor som byggdes efter denna tid
uppfördes med den typen.

Genom detta byggnads sätt blev bostaden bekvämare.
Vardagsrummet - köket blev saumanhängande med kammaren,
som kallades sidkammare, vilken också fick tjänstgöra
som vardagsrum särskilt om det var stor familj.

Alla bostadshus på bondgårdarna byggdes efter den
nämnda tiden på följande sätt med sal, men
på de flesta ställen fick salen stå oinredd i början.
Det var vanligen fattigt och man fick vänta med
inredning och iordningställande av salen på de
flesta ställen tills man fick bättre ekonomi. De
som had råd gjorde dock salen i ordning genast.

Från förstugan gick trapporna till vinden. I många
stugor inredde man ett gavelrum på vinden. Stugornas
yttre tak var spån och avsnåla denna tegel.

Benämningarna "bästa", "bakhus", "kistekammare" eller "sammarsstua" har inte förekommit här i orten.

Salen var avsedd för festsalen. Den var huvudsakligen avsedd för sammankomster såsom Kabas, bröllop, begravningar och ljudningar, men även när det kom främmande ljödes dessa in i salen. I salen hade man finare möbler än i vardagsrummen. En större bord i mitten och övrig möbelering något olika. Mitt i taket en fotogenlampa med poralinskupa. Salen uppvärmdes med kachelugn. Väggar och tapetsrades tak, fönster och dörrar målades.

Tapeter. I äldre koningshus hade man inte tapeter på väggarna före 1890-talet. Väggarna voro ruffade med lera och utåtpå ruffningen bestoik man väggarna med skummad krita så att de blevo vita. Likadant på murstucken. I bland prydde man väggarna med blåa punkter av blåcke för att det skulle vara tydligt. I nybyggda hus sedan den "subbla" typen kommit till tapetsrades väggarna.

i samtliga rum.

Salens tak var målade utan dekorationer.

Angående salens möbleriing var denna olika. Var och en möblerade efter eget tycke. Möblerna gjordes av smickare i arten och målades av en målare i arten Gungstet var inte vanligt, men hade man gungstet på några ställen så fanns dessa i salen. På några ställen köpte man orgel och de placerades denna i salen. Likaledes var det några som köpte en stor spegel för salen. I övriga rum hade man gärna mindre speglar. Galvet i salen var klätt med hemvävda träsmattor. Salen möblerades efter egen smak.

Salen användes aldrig i vardagslag. Den uppvärmdes endast vid behov. Den var egentligen ett fint reservrum. Men förtäring främmande bjödes in i salen och trakterades där såvida det inte var kallt där. Gäster hade sin givna plats i salen.

I de fall då vigsel skedde i hemmet fövättades den i salen och i denna hölls tal vid bröllop, begravnningar

födelsedagskalas och andra högtidligheter.

Några andra finrum än salen ha inte varit brukliga här i orten.

Man ville gärna ha ett finrum. Man tyckte att detta var behöfligt ibland. Det blev därför populärt när man börjat bygga så att man fick sal. I vardagsrummen var det inte lönt att ha det fint och städat, ty där skulle mångahanda arbeten göras och man måste därvid ta in åtskilliga redskap och materialer.

Man har ännu rätt allmänt sal i bostäderna, men numera betraktas den inte som egentligt finrum. Man har nu ganska snyggt i alla rum. Men salen den utgör numera ett reservrum som användes dels för gäster och dels för budningar och andra sammankomster.